

Pluriforme geneeskunde

Geneeskunde kan op verschillende manieren bedreven worden: er is de reguliere geneeskunde en er zijn de complementaire en alternatieve geneeswijzen, zoals homeopathie. Fernand Debats pleit voor een pluriforme geneeskunde waarin recht wordt gedaan aan de grondwettelijke vrijheid van therapiekeuze.

Door Fernand Debats*

Wanneer we het hebben over geneeswijzen of geneeskunde, moeten we ons allereerst afvragen wat genezen is en wat ziekte is. Ziekte is gebonden aan leven. Iets wat niet leeft, kan niet ziek zijn. Van een tafel zeggen we niet dat die ziek is, hoogstens dat ze beschadigd is. Ziekte is dus gebonden aan leven en uitspraken over ziekte gaan dus ook altijd over leven. Nu is het verschijnsel leven problematisch, want we weten eigenlijk niet wat het is. Wanneer iemand dood is, heb je dat snel door, maar wat is er nu precies verdwenen toen de dood intrad? Voorstel voor een definitie van leven: leven is een onafgebroken inspanning van organismen om niet terug te vallen tot de toestand van de dode materie. Ziekte is een noodzakelijke verheving van die inspanning.

U mankeert niets

Onze indeling van ziekten berust op de veronderstelling dat alle ziekten beschreven kunnen worden als veranderingen in cellen (de zogenaamde cellulaire pathologie), zoals ontwikkeld door Rudolf Virchov in de negentiende eeuw. Uitgangspunt hierbij is dat de cel de kleinste levende eenheid is. In de diagnostiek die hieruit voortvloeit, heeft de patholoog-anatoom veelal het laatste woord. Als deze niets afwijkends vindt, wordt het in veel gevallen moeilijk om een zekere diagnose te stellen. En wat onderzoekt de

patholoog? Juist... preparaatjes van materiaal dat niet meer leeft, veranderingen in niet meer levende cellen.

Veel complementaire en alternatieve geneeswijzen concentreren zich op een benadering waarbij uitgegaan wordt van de uitingsvormen, de fenomenen, van de nog levende mens als geheel, zonder vooropgezette theorie (de zogenaamde fenomenologie). Alle uitingsvormen van leven bevatten aanwijzingen voor het begrijpen van ziekte, niet alleen veranderingen in de materie van ons lijf. Wanneer je je beperkt tot de veranderingen in de materie van het lichaam, volgt menigmaal de conclusie: 'U mankeert niets, want we kunnen zelfs met de meest uitgebreide onderzoeken niets vinden.' Zo leidt deze aanpak tot een zichzelf bewijzend stelsel: 'Ziekte is verandering in materie en als we in de materie niets vinden is ziekte uitgesloten.' En dan sta je daar met je klachten.

En-én

In de loop van de tijd zijn er in verschillende culturen allerlei opvattingen ontwikkeld over hoe de wereld in elkaar zit en wat de achtergrond en diepere zin van leven en ziekte zijn. Geen enkele van deze opvattingen kan van zichzelf bewijzen dat ze de enige juiste is. Dit is eenvoudig in te zien, wanneer je de volgende stelling nader beschouwt: 'Alleen wetenschappelijke uitspraken zijn

* Fernand Debats is arts voor homeopathie en redactielid.

geldig.' Deze stelling zelf is geen wetenschappelijke uitspraak, dus weerlegt ze zichzelf.

Het is een onomstotelijk gegeven dat er verschillen in opvatting over leven en ziekte bestaan en dus ook over genezen. Redelijkerwijs is het uitgesloten dat de werkelijkheid met behulp van slechts één model volledig verklaard kan worden. Bijvoorbeeld: elementaire deeltjes kunnen als materie of als trilling waargenomen worden, maar niet tegelijkertijd. Beide mogelijkheden zijn waar, maar kunnen elkaar niet uitsluiten. Je kunt niet zeggen: 'Als een elektron een deeltje is, kan het geen trilling zijn.' Het zijn én-én-mogelijkheden, niet of-of-mogelijkheden. Hetzelfde geldt voor geneesmethoden die berusten op verschillende mensbeelden. Wanneer de reguliere geneeskunde voor haar materiële benadering bewijzen levert, wil dat niet zeggen dat energetische modellen als acupunctuur of homeopathie per definitie ondeugdelijk of onbewijsbaar zijn. Ze zijn even geldig maar onder andere voorwaarden toepasbaar.

Grondwettelijk recht

Wanneer je mensen helpt met hun klachten, zul je dus meerdere modellen nodig hebben. Niemand kan een ander voorschrijven wat hij van de wereld moet denken en hoe hij tegen het leven aan moet kijken en dus ook niet hoe hij zich in geval van ziekte moet laten behandelen. Niemand kan met zekerheid zeggen welke de best mogelijke oplossing is voor ziekten die zich in onze individuele of evolutionaire ontwikkeling voordoen. Wat gebeurt er over vijf of tien generaties met ons immuunsysteem wanneer we alle acute ziekten uitbannen?

In onze grondwet staat:

Artikel 1: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Artikel 6: 'Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.' (cursiveringen door de auteur)

Medisch handelen vindt plaats in een variabele context en niet onder standaardcondities zoals wetenschappelijk onderzoek. Tot de context van medisch handelen behoort in ieder geval het wereldbeeld en de mensopvatting van behandelaar en behandelde. Wanneer we als uitgangspunt nemen dat eenieder recht heeft op een eigen wereldopvatting en mensbeeld, volgt daaruit dat therapiekeuze in geval van ziekte vrij is. Dit betekent dat in principe alle geneesmethoden ter beschikking dienen te staan, wanneer er vraag naar is. Een pluriforme geneeskunde is dus een cultuurhistorische noodzaak en vrijheid van therapiekeuze is een grondwettelijk recht.

Wetenschap en werkelijkheid

De ontwikkeling van de wetenschappen bestaat uit een aaneenschakeling van ontdekkingen en verklaringen van feiten die tot dan toe onverklaard waren. Er blijft steeds

nog niet ontdekte werkelijkheid over. De werkelijkheid blijft de wetenschap als het ware steeds vóór. De vanzelfsprekendheid waarmee de wetenschap haar aandacht richt op het onverklaarde en nog niet theoretisch vatbare illustreert dat dit een algemeen aanvaard uitgangspunt is.

Het besluit wat wel en niet wordt opgenomen in wetenschappelijke aandachtsgebieden wordt mede bepaald door niet-wetenschappelijke overwegingen van onder andere financieel-economische, politieke en culturele aard, bijvoorbeeld traditie of winstbejag. Dit is onvermijdelijk, omdat van tevoren nooit bekend kan zijn wat de volgende nieuwe ontdekking of verklaring zal zijn. Hieruit volgt dat geen enkel aandachtsgebied van wetenschappelijk onderzoek uitgesloten kan worden op basis van rationele overwegingen. Ook niet de complementaire en alternatieve geneeswijzen. Of zoals wetenschapsfilosoof Alan Chalmers het uitdrukt: 'Over het cumulatief zijn van kennis kan alleen achteraf worden beslist, zodat dit als criterium om wetenschap van niet-wetenschap te onderscheiden op het moment zijn waarde verliest.' (*Wat heet wetenschap*. Meppel: Boom, 1981.)

De geneeskunde, of liever geneeskunst, is een diamant met vele facetten en voor een gedeelte is deze diamant nog ruw. In dit nummer en latere nummers zal een aantal facetten van pluriforme geneeskunst aan de orde komen. ●

Lees de interviews met kruidengeneeskundige Guy van Leemput op pagina 21 en homeopathisch tandarts Fred Nelissen op pagina 24.

